

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

Republika Hrvatska – Konzultacije u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a održanima 2006.

Preliminarni zaključci

8. studenoga 2006.

- 1. Kao što su svjesne hrvatske vlasti, za postizanje najvećeg uspjeha u procesu tranzicije potreban je napredak u nekoliko područja.** Iskustvo novih država članica EU pokazuje da brzo približavanje razini dohotka u EU zahtijeva makroekonomsku stabilnost i rast produktivnosti. Prvo se temelji na niskoj inflaciji i fiskalnoj disciplini, a drugo proizlazi iz okruženja pogodnog za poslovanje, koje štiti tržišno natjecanje i promiče ulaganja u privatni sektor. "Greenfied" inozemna izravna ulaganja imaju ključnu ulogu u državama koje ostvaruju najbolje rezultate, ne samo zato što povećavaju zalihe "fizičkog" kapitala, već i zato što donose tehnološko znanje. Ohrabrujuće je što su ekonomske težnje hrvatskih vlasti, koje su opisane u *Pretpristupnom ekonomskom programu, Smjernicama ekonomske i fiskalne politike* i u *Strateškom planu gospodarskog razvoja Hrvatske*, u skladu s tim iskustvom.
- 2. Hrvatska je već ostvarila određeni uspjeh proteklih godina.** Rast je bio solidan, a inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena zadržana je pod kontrolom. Vlasti su od 2004. smanjile fiskalni deficit, poboljšale transparentnost i procese budžetiranja, te su smanjile kvazifiskalne aktivnosti. U međuvremenu su poduzete mjere za postizanje održivosti mirovinskog i zdravstvenog sustava, te je ojačan nadzor nad financijskim sektorom. Nadalje, početak pregovora o pristupanju EU i uspješno dovršenje analitičkog pregleda gospodarstva, poboljšavaju investicijske izgleda. Budući da nije bilo negativnih šokova i propusta na strani makroekonomske politike, gospodarski rast za 2007. i u srednjem roku, trebao bi ostati snažan, iako niži u odnosu na najveće razine ostvarene u proteklim godinama. Istovremeno se očekuje da će inflacija ostati pod kontrolom.
- 3. Međutim, pogoršanje deficita tekućeg računa platne bilance u proteklim godinama i visoka razina inozemne zaduženosti ne ostavljaju mjesta pretjeranom optimizmu, te naglašavaju značaj nastavka aktivnosti usmjerenih na fiskalnu konsolidaciju.** Očekuje se da će deficit na tekućem računu biti iznad 7½ posto BDP-a ove godine, uz jasni rizik da bi mogao biti i veći sljedeće godine. Istovremeno, bruto inozemni dug Hrvatske je visok i iznosi više od 80 posto BDP-a. Velika vanjska neravnoteža ostavlja gospodarstvo izloženo vanjskim šokovima, koji su potencijalno naglašeni zbog očekivanog naglog pada priljeva od privatizacije nakon 2007. Nadalje, promjena raspoloženja ulagača prema tržištima u nastajanju mogla bi dovesti do obnavljanja duga i poteškoća u otplati duga. Svjesni tih rizika, Vlada i Hrvatska narodna banka (HNB) pojačali su aktivnosti za njihovo ublažavanje u

proteklim godinama. Međutim, s obzirom na izbore u 2007., također postoji dobro uočeni rizik odstupanja od sadašnje politike i povećanog populizma pri formiranju fiskalne politike.

4. ***Iako bi Misija željela da gospodarski rast Hrvatske dosegne održivo veću stopu, prisutnost države u gospodarstvu, spor napredak u ključnim strukturnim reformama, te ne baš zadovoljavajući uvjeti poslovanja sprječavaju brži rast gospodarstva.*** Prisutnost države u mnogim aspektima gospodarske aktivnosti i dalje je značajna i odražava se u jednom od najvećih državnih aparata u regiji, visokim i raznovrsnim državnim potporama, te u velikom udjelu javnog sektora u BDP-u (oko 40 posto BDP-a, što je visoka razina s obzirom na države iz srednje i istočne Europe usporedive s Hrvatskom). Iako je nedavni napredak u nekim tranzicijskim pokazateljima bio značajan, Hrvatska još uvijek zaostaje u privatizaciji i restrukturiranju državnih poduzeća. Osim u rezultatima postojećih anketa i u našim se razgovorima sustavno iskazivalo da bi uvjeti poslovanja mogli biti značajno poboljšani, a posebno su naglašavani problemi na lokalnoj razini. U skladu s time, procjene Misije ukazuju na potencijalni rast od oko 4½ posto, ili nešto niži. Implicitno je da, bez poduzimanja daljnjih mjera, rast vjerojatno neće premašiti tu stopu na održivoj osnovi, što bi usporilo konvergenciju.

FISKALNA POLITIKA

5. ***Smanjivanje veličine državnog aparata, provođenje daljnje fiskalne konsolidacije, te poboljšanje fleksibilnosti fiskalne politike tri su neophodna i međusobno povezana aspekta fiskalne politike.*** Poduzimanje takvih aktivnosti značajno je zbog (i) mogućnosti povećanja gospodarskog rasta smanjivanjem veličine državnog aparata; (ii) važnosti rješavanja pitanja velikog deficita na tekućem računu i pronalaženja načina za ostvarivanje održivog duga; te (iii) uz monetarnu politiku usmjerenu na stabilnost tečaja, prednosti ostvarene poboljšanjem fleksibilnosti fiskalne politike u prevladavanju šokova.

6. ***Sveukupna fiskalna strategija vlade – uključujući ciljeve za 2006. i 2007. – predstavlja važan korak u tom smjeru.*** Ta je strategija opisana u *Smjernicama ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2007. – 2009.*, odobrenim u srpnju 2006. U njima se previda smanjenje fiskalnog deficita s 3 posto BDP-a u 2006. na 2,8 posto u 2007., te njegovo postupno smanjenje na 2,4 posto do 2009. Ta se prilagodba temelji na kontinuiranim strukturnim reformama (u području mirovinske i zdravstvene skrbi, te smanjenja subvencija), te na daljnjem ograničenju rashoda, koje se provodi od 2004.

7. ***Međutim, potencijalno ozbiljni problemi pojavljuju se s obzirom na fiskalnu politiku u 2007.***

- Pritisci na potrošnju rastu. Nedavno odobreno povećanje dječjeg doplatka i porodiljnih naknada, te besplatni školski udžbenici povećavaju rashode za barem 0,3 postotna boda BDP-a. Nadalje, pritisci na rast plaća državnih službenika i namještenika za

više od 5 posto, koliko su predvidjele vlasti, i na rast mirovina za građane umirovljene nakon 1999., predstavljaju velike fiskalne rizike.

- Iako bi ostvarivanje ciljnog deficita od 2,8 posto BDP-a u 2007., bez sumnje, bilo postignuće u politički napetoj atmosferi prije izbora, problemi bi mogli nastati u kasnijim godinama, ako bi se iznimna, privremena povećanja prihoda (uključujući, na primjer, mogući znatan prijenos viška prihoda nad rashodima HNB-a u proračun, i dividende od poduzeća u državnom vlasništvu) koristila za financiranje dodatnih stalnih obveza za rashode.
- Osim toga, ostale planirane aktivnosti, fiskalnog i kvazifiskalnog karaktera, doprinose pritiscima na agregatnu potražnju u vrijeme kada se povećava deficit na tekućem računu. To uključuje predviđene isplate duga umirovljenicima (1,1 posto BDP-a), planove Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) za povećanje svog deficita s očekivanih 0,2 posto BDP-a u 2006. na 0,6 posto u 2007., te potencijalno veliko zaduživanje brodogradilišta koja koriste državne garancije (do 1,6 posto BDP-a).

8. ***Misija je uočila veliku predanost u ubrzanju mjera fiskalne prilagodbe.***

- U kratkom roku, Misija preporuča održavanje udjela rashoda u BDP-u na razini predviđenoj u srednjoročnom okviru iz srpnja 2006., te uštedu svih prihoda koji su viši od predviđenih: time bi se izbjeglo povećanje potrošnje koja bi mogla otežati fiskalnu prilagodbu u kasnijim godinama. U isto vrijeme, HBOR bi trebao ponovno razmotriti planirano širenje svojih poslova kreditiranja i inozemno zaduživanje, budući da je to u suprotnosti s nastojanjima Vlade da smanji javnu potrošnju i inozemni dug.
- Kad je riječ o predstojećem razdoblju, Misija preporuča ambicioznije ciljeve fiskalnog deficita od 2 posto BDP-a u 2008. i 1½ posto u 2009. Preporučena politika, osim što bi pomogla u zaustavljanju rasta deficita na tekućem računu, omogućila bi potrebno osiguranje od negativnih iznenađenja; provedba većine mjera na početku mandata sljedeće vlade bila bi korisna, s obzirom na uobičajene pritiske iz izbornog ciklusa; snažna fiskalna pozicija pomaže u stvaranju prostora za povećanje rashoda povezanih s apsorpiranjem strukturnih sredstava i plaćanjem doprinosa Hrvatske u proračun EU; te, s obzirom na težnju vlasti priključivanju EU u 2009. i ulasku u tečajni mehanizam ERM-2 prilično brzo, snažna fiskalna pozicija doprinosi vjerodostojnosti njihove strategije uvođenja eura.
- Kako bi ojačale fiskalnu fleksibilnost, vlasti bi trebale razmotriti postupno povećanje proračunske rezerve na oko 1 posto rashoda proračuna središnje države (s prijašnjih oko 0,3 posto). Također bi bilo važno imati na raspolaganju izvanredne mjere fiskalne politike, u slučaju da bude potrebno hitno smanjiti deficit.

9. ***Kako bi bile uspješne, srednjoročne mjere prilagodbe moraju biti usmjerene na stalno smanjivanje rashoda.*** S obzirom na udjel rashoda u BDP-u značajno iznad onoga u usporedivim državama (49 posto BDP-a u 2005. u usporedbi s prosječnih 40½ posto za usporedive države), moguće su značajne uštede koje bi omogućile smanjenje poreza, čime bi se povećao rast, i niži proračunski deficit. Misija stoga potiče daljnje fiskalne strukturne reforme u nekoliko sljedećih područja: (i) reforma državne službe koja bi omogućila veću

fleksibilnost i veću razliku u pojedinačnim plaćama, ovisno o učinku, te istovremeno zadržala ukupne troškove za naknade zaposlenima na silaznoj putanji, smanjivanjem – a ne povećanjem – velike zaposlenosti u javnom sektoru; (ii) daljnji napredak u provedbi prihvaćene strategije reforme zdravstva, nakon ohrabrujućih mjera poduzetih u razdoblju 2005. – 2006., kojoj je cilj pružati poticaje pružateljima i korisnicima zdravstvenih usluga za smanjenje troškova i dospjelih neplaćenih obveza, koje su predstavljale karakteristične probleme u tom sektoru. U tom pogledu, adekvatne su namjere vlasti da se financiranje počne obavljati na temelju utvrđenih dijagnoza u bolnicama, kao i da se poboljša kontrola nad troškovima za bolovanje; (iii) bolje određivanje ciljeva za socijalne, obiteljske i zdravstvene naknade, koje uzima u obzir dohodak (i imovinu) primatelja, te konsolidacija i pojednostavljivanje brojnih socijalnih naknada. Rad međuministarske radne skupine u tom području važan je prvi korak, a daljnje proširenje opsega njezinih aktivnosti je dobrodošlo; te (iv) potpuna provedba postojećeg srednjoročnog plana za smanjivanje subvencija, posebice što se tiče željeznica, i skorašnji plan restrukturiranja brodogradilišta.

10. *Misija pozdravlja činjenicu da su vlasti svjesne značaja transparentnosti i fiskalne kontrole kako bi se izbjegle moguće negativne posljedice realizacije potencijalnih obveza.*

Misija posebno podržava odlučnost Ministarstva financija u održavanju minimalnog iznosa garancija koje se izdaju brodogradilištima prije provođenja njihovog plana restrukturiranja, budući da je vjerojatno da će većina tih garancija biti aktivirana. Nadalje, šira primjena javno-privatnog partnerstva zahtijeva zaštitu koja osigurava da privatni partner preuzima rizik izgradnje i potražnje, u cilju izbjegavanja neočekivanih državnih rashoda. U tom pogledu, ključna je uloga "čuvara" koju ima Ministarstvo financija pri procjeni projekata javno-privatnog partnerstva prije nego što oni započnu.

11. *Postoje snažni argumenti za konsolidiranje aktivnosti HBOR-a s općom državom – njegove aktivnosti, u najmanju mjeru, trebaju biti u skladu s ciljevima fiskalne politike.*

HBOR je subjekt koji je u potpunosti u vlasništvu države, koji provodi ciljeve javne politike putem svojih poslova kreditiranja. Uglavnom se financira inozemnim zaduživanjem, za koje država daje garancije, i proračunskim transferima; izuzet je od poreza na dobit; njegovo poslovanje ne nadzire središnja banka, te se na njega ne primjenjuju isti bonitetni zahtjevi kao i na poslovne banke, a njegovo poslovanje stvara značajne potencijalne obveze za proračun. Njegovo je poslovanje stoga dio državnog sektora, te mora uzimati u obzir makroekonomska ograničenja države, čak iako HBOR možda ima ulogu u financiranju nekih tržišnih segmenata koji teže dolaze do financijskih sredstava ili u usmjeravanju sredstava međunarodnih financijskih institucija u Hrvatsku.

MONETARNA POLITIKA I FINACIJSKI SEKTOR

12. *Sadašnji okvir monetarne politike HNB-a nastavlja doprinositi makroekonomskoj stabilnosti.* Već nekoliko godina HNB ima za cilj održavanje uglavnom stabilnog tečaja kune prema euru, kao glavni operativni cilj monetarne politike, te dopušta umjerene tečajne

fluktuacija kako bi se uzeli u obzir sezonski pritisci na tržište. Taj je okvir adekvatan, posebno zbog velike euroizacije: oko 80 posto bankovnih kredita i oročenih depozita nominirani su u stranoj valuti ili imaju valutnu klauzulu. Najvažnije je da je taj okvir rezultirao stalno niskom inflacijom, te je na taj način HNB ispunio svoj osnovni cilj.

13. ***Unatoč tomu, čvrsto upravljani plivajući tečaj utječe i na druge politike.*** Ograničena tečajna fleksibilnost pogoduje uzimanju zajmova u stranoj valuti, koji nisu zaštićeni od rizika, uz potencijalno negativne implikacije za financijsku stabilnost, što je važno područje od interesa za nadzor. Nadalje, ograničenja monetarne politike stavljaju znatan teret na fiskalnu politiku. S obzirom na visoku razinu euroizacije, negativni učinak slabijeg tečaja na bilance vjerojatno bi poništio bilo kakve kratkoročne dobitke od konkurentnosti. To upućuje da nema brzih rješenja: brže i dublje strukturne reforme, zajedno s umjerenim rastom plaća, jedini su način za poboljšanje konkurentnosti, kako bi Hrvatska u pogledu rasta izvoza mogla dostići najuspješnije države u srednjoj i istočnoj Europi.

14. ***Nastavak produblivanja financijskog sektora popraćen je uspješnim poslovanjem, posebice banaka.*** Banke, čija imovina čini oko 80 posto ukupne imovine financijskog sektora, i dalje su dobro kapitalizirane i profitabilne, te im se poboljšava učinkovitost. Nadalje, udio kredita koji ne ostvaruju prihod u ukupnim kreditima ima negativan trend, iako je to obično slučaj kada krediti brzo rastu. Pri financiranju brzog kreditnog rasta, banke su se upustile u značajno inozemno zaduživanje. To uglavnom čine po promjenjivim kamatnim stopama, izlažući na taj način prihode banke određenom riziku, ako dođe do naglog rasta inozemnih kamatnih stopa. Rast imovine nebankarskog financijskog sektora također je porastao proteklih godina, posebno društava za lizing, te investicijskih i mirovinskih fondova. Čini se da je nedavni rast cijena dionica uglavnom bio rezultat snažne potražnje institucionalnih investitora na plitkom tržištu.

15. ***Financijske ranjivosti koje su se pojavile posebno se odnose na brzi kreditni rast.*** Nekoliko međusobno povezanih pitanja prate snažnu ekspanziju domaćih kredita: za hrvatske rezidente povećavaju se neto obveze koje su osjetljive na promjene tečaja i kamatnih stopa; unatoč oštrm tržišnom natjecanju između banaka, više inozemne kamatne stope mogu u konačnici uzrokovati povećanje domaćih aktivnih kamatnih stopa i smanjenje sposobnosti otplate kredita hrvatskih poduzeća i stanovništva; budući da su krediti poduzećima i stanovništvu nominirani u stranoj valuti ili imaju valutnu klauzulu, te uglavnom nisu zaštićeni od rizika, banke su izložene valutno induciranom kreditnom riziku koji može biti velik; iskustvo ostalih tržišta u nastajanju pokazuje da postoji tendencija popuštanja standarda za kreditnu procjenu u slučajevima snažne konkurencije i velike potražnje, što čini banke ranjivijima, ako unaprijed ne stvore zaštitne mehanizme.

16. ***Vlasti su svjesne tih ranjivosti, te poduzimaju mjere za postupanje s njima.*** HNB je nedavno poduzeo nekoliko odgovarajućih mjera koje imaju za cilj unaprijediti upravljanje kreditnim rizikom u bankama: povećanje pondera rizika za nezaštićene kredite nominirane u

stranoj valuti ili s valutnom klauzulom, uvođenje zahtjeva za tromjesečnim izvješćivanjem o takvim kreditima, te objavljivanje novih smjernica za banke o upravljanju valutno induciranim kreditnim rizikom koji proizlazi iz plasmana stanovništvu. Osim toga, Misija pozdravlja skorašnju uspostavu kreditnog registra, mjere koje se poduzimaju da bi se obuhvatili podaci o dugovanjima prema nebankarskim financijskim institucijama i smjernice HNB-a u kojima se ispravno previđaju viši ponderi rizika za kredite koji su odobreni bez korištenja informacija iz kreditnog registra. I dalje će biti potreban oprez u praćenju rizika koji se pojavljuju i u osiguravanju adekvatnih praksa za upravljanje rizikom, uključujući one koje se odnose na rastuće cijene nekretnina. Kako bi se potaknulo banke da smanje svoje oslanjanje na inozemno zaduživanje, HNB je pooštrio bonitetne zahtjeve u ovoj godini (na primjer, povećao je stopu granične obvezne pričuve i proširio osnovicu za obračun minimalno potrebnih deviznih potraživanja). Čini se da banke mijenjaju svoje ponašanje u skladu s time, što bi moglo dovesti do dobrodošlog obuzdavanja rasta kredita. No, ako banke nastave odobravati kredite prema sadašnjoj visokoj dinamici, HNB će možda morati razmotriti daljnje mjere.

17. ***Znatno je poboljšán okvir za nadzor nebankarskog financijskog sektora.*** Osnivanje jedinstvenog nebankarskog nadzornog tijela (HANFA) nedavni je značajan napredak kojim se proširuje nadzor nad financijskim sektorom. Njegovo financiranje naknadama od tijela koja podliježu nadzoru pomaže u osiguravanju njegove neovisnosti, a sveukupno povećanje njegovih sredstava omogućava mu provođenje nadzornih aktivnosti šireg opsega, što je proces kojeg je potrebno nastaviti. Bliska suradnja HANFA-e s HNB-om – koja je potpomognuta potpisivanjem memoranduma o razumijevanju – je dobrodošla. Nacrtom Zakona o lizingu namjerava se pojasniti da HANFA provodi nadzor nad društvima za lizing, te spriječiti ta društva da daju nove kredite koji nisu povezani s lizingom. To bi bili pozitivni pomaci, kao i zatvaranje prostora za zaobilaznje obvezne pričuve koju propisuje HNB.

STRUKTURNE POLITIKE

18. ***U razgovorima s Misijom iskazala se potreba za hitnim mjerama za poboljšanje poslovnog okruženja i uklanjanje birokratskih prepreka za gospodarski rast.*** Velik broj predstavnika javnog i privatnog sektora sustavno su administrativno opterećenje, posebno na lokalnoj razini, iskazali kao glavnu prepreku za poslovanje u Hrvatskoj; kao i pravnu nesigurnost vezanu uz vlasništvo, a posebno uz pitanja vlasništva nad zemljištem i provedbu vlasničkih prava. Već su poduzete važne mjere za pojednostavljenje postupaka na razini središnje države, na primjer servis hitro.hr, koji predstavlja mjesto za pružanje svih usluga vezanih uz osnivanje poduzeća na jednom mjestu ("*one-stop-shop*"); "poduzetničke zone" s dobrom infrastrukturom i zemljištima kod kojih nema neizvjesnosti što se tiče vlasništva; te početak "regulatorne giljotine" radi eliminiranja nepotrebnih propisa. No, na razini lokalne države, ulagači se često suočavaju s neizvjesnostima i kašnjenjem u pribavljanju potrebnih dozvola, te s brojnim i netransparentnim naknadama. Mnogi izvori također smatraju da složeni propisi lokalne države pogoduju korupciji. Unatoč nedavnim naporima za rješavanje

sudskih zaostataka, stečajni postupci i postupci za prisilno provođenje ugovorenih obveza i dalje su vrlo spori. Anketni rezultati također upućuju da, unatoč određenom popuštanju u 2003., stroga zakonska zaštita zaposlenja i dalje ostaje čimbenik koji destimulira stvaranje novih radnih mjesta.

19. ***Vlasti bi trebale ustrajati u svom dugogodišnjem planu reformi za preostala poduzeća u državnom vlasništvu.*** Na problematični sektor brodogradilišta i dalje odlazi nerazmjernan dio javnih resursa. Stoga je od presudnog značaja okončanje nacionalnog plana restrukturiranja kojim bi taj sektor postao komercijalno zdrav prije nego što istekne sadašnji "jednokratni, posljednji" paket mjera za spašavanje u ožujku 2007. Neizbježne su teške odluke o racionalizaciji kapaciteta i zapošljavanja. S obzirom na protekla kašnjenja, potrebno je uložiti sve napore kako bi se dovršila privatizacija dviju velikih željezara do konca 2006. Misija pozdravlja skorašnju inicijalnu javnu ponudu dionica Ine, treću fazu privatizacije HT-a, te potiče prodaju svih drugih dionica koje drži Hrvatski fond za privatizaciju, što je prije moguće.

20. ***Misija izražava rezervu što se tiče određenih aspekata novog nacrtu zakona o privatizaciji.*** Misija podržava predviđene korake za pojednostavljenje postupaka privatizacije, bez gubitka transparentnosti. Međutim, zabrinuta je zbog planiranog programa sudjelovanja zaposlenih u vlasništvu (ESOP) – a posebice, da bi pretjerano velikodušni ESOP mogao odvratiti potencijalne strateške ulagače i uspostaviti radničku kontrolu nad poduzećem, čime bi se pogoršali problemi korporativnog upravljanja i ograničile mogućnosti za nova ulaganja. To bi još uvijek moglo omogućiti odvijanje procesa privatizacije, no u velikoj bi mjeri umanjilo njezinu svrhu.

21. ***Sljedeći zadatak za donositelje politike jest uvjeriti javnost u korist inozemnih izravnih ulaganja.*** U nedavnim je anketama javnost iskazala zabrinutost što se tiče inozemnih ulaganja. *Greenfield* inozemna izravna ulaganja su u državama srednje i istočne Europe koje su se nedavno priključile EU bila ključ njihovog dinamičnog izvoza, uz velika pozitivna prelijevanja u druge sektore njihovog gospodarstva. Iako su inozemna izravna ulaganja povezana s privatizacijom u Hrvatskoj bila velika, *greenfield* inozemna izravna ulaganja bila su mala. Hrvatska sada ima dobre izgleda za privlačenje više *greenfield* inozemnih izravnih ulaganja, posebice ako se poboljšaju uvjeti poslovanja: regionalna nestabilnost iz 1990-ih se popravila, a postupak pristupanja EU napreduje. Međutim, nesklonost prema inozemnim izravnim ulaganjima još uvijek bi mogla odvratiti ulagače, čime bi se ograničio potencijalni rast Hrvatske i životni standard.

ZAKLJUČAK

22. ***Vlasti su svjesne izazova koji su pred njima i razumljivo je da žele povećati stopu potencijalnog rasta gospodarstva, istovremeno svodeći ranjivosti na najmanju moguću mjeru.*** Nakon isteka *stand-by* aranžmana, vlasti imaju mogućnost učvrstiti vjerodostojnost

politike, odlučnim nastavljanjem fiskalne konsolidacije i nužnih strukturnih reformi čija provedba kasni. Uspjesi politike u prethodnim godinama i početak pregovora s EU privukli su pažnju ulagača. Nije na odmet još jednom naglasiti značaj povoljnog okruženja za poslovanje, koje će pretvoriti interes ulagača u stvarne projekte i stvoriti nova radna mjesta, te tako poboljšati životni standard.

* * * * *

Najljepše zahvaljujemo na otvorenim i kvalitetnim razgovorima koje smo vodili s hrvatskim vlastima i drugim predstavnicima javnog i privatnog sektora. Svima bismo željeli zahvaliti na vremenu i trudu uloženom u konzultacije u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a.